Thommereux maszkjában Huszár Zsolt is. A többszörösen hoppon maradt, de közben érzelmei őszinteségében egyre bizonytalanabb amorózó végül elnyeri már nem is annyira áhított jutalmát: Valló előadásának zárópillanatában kiábrándultan, unottan néz a szemünkbe, mintegy családi fényképen, a leendő *ménage à trois:* férj, feleség, szerető klasszikus háromszöge.

Kár, hogy a társadalmi hierarchia alsóbb fokán Fodor Annamária (Sophie, a szobalány) és Derzsi János (Gusman, a kocsis) játéka nem ilyen rétegezett, hanem beéri a két szerep konvencionális körvonalaival. Ez különösen Derzsi esetében fájdalmas számomra; egyik legjelentősebb színészünknek ígérkezett (ó, az a feledhetetlen *Kínkastély* – és milyen kitűnő most is *A londoni férfi*ban). Érdemes lenne alaposan utánajárni, miért akadozik meg-megszakadozva, és miért nem ért meg újabb csúcsokat a pályája.

Ez azonban ezúttal mellékvágány. A lényeg az, hogy az Új Színházban kellemes, okos és sikeres előadásnak örvendhetünk – amiben önálló alkotói érdeme van Bognár Róbert nagyszerű, ízig-vérig franciás fordításának is.

GEORGES FEYDEAU – MAURICE HENNEQUIN: FOGAT FOGÉRT (Új Színház)

Jelmez: Benedek Mari. **Zene:** Melis László. **Dramaturg:** Hársing Hilda. **A rendező munkatársa:** Hajdinák Judit. **Díszlet-rendező:** Valló Péter.
Szereplők: Hirtling István, Huszár Zsolt, Rudolf Péter m. v., Derzsi János m. v., Pálfi Kata, Fodor Annamária.

Barta Edit

Kétszer kettő

GÁDOR BÉLA – TASNÁDI ISTVÁN: OTHELLO GYULAHÁZÁN

Két legyet ütött egy csapásra Méhes László új rendezése a József Attila Színházban. A színlap az *Othello Gyulaházán* című komédiát hirdeti, a színpadon mégis a magyar operett esthajnalcsillagáé, a *Csárdáskirálynő*é a főszerep. Az előadás végén fel kell tennünk a kérdést: pontosan melyik darabra váltottunk jegyet?

Kenyeret és cirkuszt a népnek, operettet és zenét Gyulaházának! „Gyulaházának zene kell. A zene siker" – állítja Vermes, a helyi színigazgató. Gádor Bélának az 1950-es években játszódó szatirikus színházi elbeszélését Tasnádi István adaptálta a József Attila Színház színpadára; a gyors tempójú előadásban a gyulaházi színtársulat repertoárja (a *Csárdáskirálynő* örökzöldjei) és a színészek perlekedő hétköznapjait bemutató prózai betétek váltogatják egymást. S a helyi (értsd: angyalföldi) közönségnél lelkesebb befogadót keresve sem találnánk erre.

A véletlenek szándékolt egybeeséséből már az előadás első percében ízelítőt kapunk; két jegyszedő szolgáltatja a fényt egy bemikrofonozott fiatalembernek, aki sűrű bocsánatkérések közepette foglalja el helyét a nézőtér közepén. Ő Debrődy, a gyulaházi színház új főrendezője (Zöld Csaba), akit a minisztériumból küldtek *alantra*, hogy emelje a művészi színvonalat. Miközben a színpadon tombol a *Csárdáskirálynő* huszonötödik előadása – s lángol Szilvia belépője alatt a csillagszóróktól meggyulladt revüszínpad plüsskárpitja –, Debrődy felháborodottan távozik a nézőtérről. A mienkről. Fel, az ő színpadára.

Debrődy megpróbálja felrázni a saját tunyaságukban fuldokló csepűrágókat. A tanulmányait hatalmas abszurd-vizsgával záró rendező elképesztő lelkesedéssel és tapasztalatlansággal veti bele magát a vidéki színházi életbe, noha a Zöld Csaba által megtestesített figura első ránézésre inkább tűnik a gondolatait az asztalfióknak gyűjtögető örök magánzónak. (Hogy az irónia fogalma kontextusfüggő, azt mi sem bizonyítja jobban, mint Zöld Csaba Debrődyjének kopaszra borotvált feje és tornacipője, amellyel a József Attila Színház legfrissebb vendégrendezőjére, Zsótér Sándorra emlékeztet.) Azonnal felbolygatja a helyi viszonyokat: a *Marica grófnő* helyett a következő évadra Shakespeare-t és az *Othelló*t választja. Szereposztása felér egy „délamerikai puccsal"; Desdemona szerepét az eddigi szubrettre, Pálmai Violára (Balogh Anna), míg az ötmondatos Biancáét az örökös primadonnára, Szusits Mártára (Kocsis Judit) osztja. Színházi koncepciója vegyes felvágott a múltból: absztrakt, stilizált teret, forgószínpadot kíván, a színésztől viszont mély átélést és emóciót. A megkerülhetetlen elődd, Sztanyiszlavszkij nevére hivatkozva csókolózik Violával, született Barnakinéval a próbák ideje alatt.

Rendezői módszerei bosszantóak és szokatlanok, mivel öntudattól duzzadó színészeit instruálni próbálja. Mihályi Győző lelkesen bömbölő Barnakija a szere-

Kocsis Judit (Szusits Márta)

Schiller Kata felvétele

pét rutinból lejáró Othello, aki szabad idejét kizárólag a kocsmában hajlandó eltölteni. Nem csoda, hogy csipogó és kissé tehetségtelen felesége kénytelen a szereptanulás nehézségeit Debrődyvel megosztani. Kocsis Judit Szilviaként szerepébe belefáradt primadonna, valamint tapasztalt intrika, aki mellőzöttségét érezve bármikor kész az idegösszeomlásra. Amikor betegségre hivatkozva lemondja a *Csárdáskirálynő* aznapi előadását, végre Balogh Anna is megmutathatja, mit képes kihozni Pálmai Violából. A társulat megöregedett táncos-komikusa, Tornyos Franci (Sztankay István) színészként leginkább önmagát alakítja, ahogy a hiperaktív súgó, Pötyike (Esztergályos Cecília) is, jelenlétükkel a vastaps biztosítva van. Józsa Imre sziporkázik Tasnádi nyelvi játékaiban, ha kell Mókuciként, máskor Bóni grófként, ahogy a helyzet megkívánja.

A lényeg a szórakoztatás, s ennek érdekében az alkotók mindent meg is tesznek. Rózsa István díszletei olykor a húszas évek giccses revüvilágába, olykor az ötvenes évek pártirodáiba visznek minket, de csak annyira, mint a színpadi elvtársozás vagy a szalámis szendvics felett töltött örömpercek. A kuplék egyetlen hamis hang nélkül hangzanak el, a tánckar ütemre kapkodja a lábát, sőt egy kocsmai verekedés alkalmával az ösztöndíjas csehszlovák diák a *Lady Karnevalt* oltja a fokozódó hisztériába. Közben a színészek az *Othello* premierjére is készülnek, de leginkább mégis az érdekli őket, beigazolódik-e a pletyka: megöli-e a féltékeny Barnaki az ötödik felvonásban a feleségét.

Debrődy rendezésének díszlete egy neoklasszicizmusból táplálkozó szocreál diadalív, az absztrakt tér ötlete elveszett félúton. Mindez mégsem lehet fontos számunkra. Hiszen az előadás nem akar korrajzot festeni, vagy arról a szellemi tunyaságról beszélni, amely a lelkes főiskolás művészi törekvéseit körülveszi; pusztán mulattatni akar. Semmi komolyat nem ígér, szándékait nem is múlja felül. De vajon az a kvázi-színházi modell, amelyet képvisel, meddig tarthatja fenn önmagát? Az *Othello Gyulaházán* a József Attilában átment a vizsgán, de átmenne-e bármikor máshol? Kinek rendez a rendező? A közönségnek? De melyiknek, az éppen aktuálisnak? S vajon hányfajta közönség létezik ma Magyarországon?

Az ízlésekről nem lehet vitatkozni: az operettet vagy szeretjük, vagy nem. Itt a kétszer kettő mindig négy marad. Tisztelhetjük mások ízlését, de a korszerűtlenség bélyegét egyetlen előadás sem moshatja le magáról.

GÁDOR BÉLA – TASNÁDI ISTVÁN: Othello Gyulaházán (József Attila Színház)

Díszlet: Rózsa István. **Jelmez:** Horváth Kata. **Szcenikus:** Éberwein Róbert. **Zenei vezető:** Gebora György. **Koreográfus:** Kispál Anita, Erős Csaba. **Súgó:** Vajda Erzsébet. **Ügyelő:** Verebély Móni. **A rendező munkatársa:** Keresztes Andrea. **Rendező:** Méhes László. **Szereplők:** Mihályi Győző, Balogh Anna, Újréti László, Zöld Csaba, Sztankay István, Kocsis Judit, Andorai Péter, Esztergályos Cecília, Józsa Imre, Márkó Eszter, Ferencz Bálint, Ömböli Pál, Jakus Szilvia, Bárd Noémi Polli, Juhász György, Gieler Csaba, Blazsovszky Ákos.